

PRIM MINISTRU

455
13042021

93 26.04.2021

Doamnă președinte,

În conformitate cu prevederile art. 111 alin. (1) din Constituție și în temeiul art. 25 lit. (b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.57/2019 privind Codul Administrativ, Guvernul României formulează următorul

PUNCT DE VEDERE

referitor la *propunerea legislativă pentru modificarea Legii nr. 208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților*, inițiată de domnul deputat AUR George - Nicolae Simion împreună cu un grup de parlamentari AUR (**Bp.53/2021, L93/2021**).

I. Principalele reglementări

Inițiativa legislativă are ca obiect de reglementare modificarea și completarea *Legii nr. 208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților*, propunându-se următoarele:

- completarea art. 83 alin. (3), cu un nou alineat, alin. (3¹), care vizează implementarea posibilității cetățenilor români care, la data alegerilor parlamentare, se află în alte state, de a-și exercita dreptul de vot în cadrul oricărei secții de votare organizate pe teritoriul statelor respective, urmând a fi înscrși de către președinții birourilor electorale ale secțiilor de votare în cauză pe listele suplimentare, precum și abrogarea alin. (4) și (5) ale aceluiași articol¹;

¹ (4) Prin reședință în străinătate se înțelege adresa din străinătate la care persoana fizică declară că are locuința secundară, alta decât cea de domiciliu, și unde posedă un drept legal de ședere mai mare de 90 de zile. Documentele care atestă reședința în străinătate se stabilesc de către ministrul afacerilor externe, prin ordin.

(5) Militarii, polițiștii și personalul civil român din instituțiile sistemului de apărare, ordine publică și siguranță națională trimiși în misiune în teatre de operațiuni din străinătate își exercită dreptul de vot la orice secție de votare constituită în țara în care își desfășoară misiunea. Aceștia vor fi înscrși în lista electorală suplimentară de către președintele biroului electoral al secției de votare și vor vota în baza pașaportului de serviciu.

- redenumirea Circumscripției electorale nr. 43 pentru cetățenii români cu domiciliul sau reședința în afara țării „*Circumscripția electorală pentru cetățenii români din afara țării*”;

- modificarea art. 84 alin. (1), astfel încât să alegătorii aflați în ziua scrutinului pe teritoriul României să voteze „*de regulă*” la secția de votare la care este arondată strada sau localitatea unde își au domiciliul ori reședința.

II. Observații

1. Cu privire la soluția normativă propusă la pct. 1 din inițiativa legislativă, potrivit căreia cetățenii români aflați în străinătate își pot exercita dreptul de vot la orice secție de votare, chiar dacă nu au domiciliul/reședința stabilite în statele respective, semnalăm cu titlu preliminar că dispozițiile art. 4 din *Legea nr. 208/2015*² reglementează că pentru organizarea alegerilor se constituie circumscripții electorale la nivelul celor 41 de județe, o circumscripție în municipiul București și o circumscripție pentru cetățenii români cu domiciliul sau reședința în afara țării.

Astfel, criteriul care stă la baza constituirii circumscripțiilor electorale este domiciliul sau reședința cetățenilor români cu drept de vot, hotarele circumscripțiilor fiind determinate de limitele unităților administrativ-teritoriale (a județului, respectiva municipiului București), în cazul cetățenilor cu domiciliul sau reședința în România, respectiv de granița de stat a României, în cazul cetățenilor cu domiciliul sau reședința în afara țării.

Prin *Decizia nr. 150/2020*³ Curtea Constituțională a statuat că „*din analiza prevederilor legale naționale și a Recomandărilor Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția), rezultă că domiciliul sau reședința este un element de identificare a persoanei cu drept de vot, prin raportare la care aceasta este înregistrată în documentele oficiale care stau la baza elaborării listelor electorale. Acest*

² ART. 4

Pentru organizarea alegerilor se constituie circumscripții electorale la nivelul celor 41 de județe, o circumscripție în municipiul București și o circumscripție pentru cetățenii români cu domiciliul sau reședința în afara țării. Numărul total al circumscripțiilor electorale este de 43. Denumirea, numerotarea și numărul de mandate aferent circumscripțiilor electorale sunt prevăzute în anexa nr. 1, care face parte integrantă din prezenta lege.

³ referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor *Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 26/2020* privind modificarea și completarea unor acte normative în materia alegerilor pentru Senat și Camera Deputaților, precum și unele măsuri pentru buna organizare și desfășurare a alegerilor parlamentare anticipate

element de identificare este unul esențial, întrucât constituie fundamentul a două principii electorale europene: principiul sufragiului universal și principiul egalității votului. Statuând că întocmirea corectă a listelor electorale are un caracter esențial în garantarea sufragiului universal, Codul bunelor practici în materie electorală atribuie o importanță majoră domiciliului sau reședinței și prin instituirea implicită a votului în secțiile de votare din circumscripția de domiciliu sau de reședință, ca garanție a principiului egalității votului, cu excepții temeinic justificate și, recomandabil, de evitat. În mod similar, legea română stabilește domiciliul sau reședința cetățenilor români drept criteriu de constituire a circumscripțiilor electorale și prevede arondarea cetățenilor români cu drept de vot la secțiile de votare din circumscripția electorală de domiciliu sau de reședință. Toate aceste aspecte demonstrează caracterul definitoriu al domiciliului sau reședinței în organizarea sufragiului, în procedura electorală și în exercitarea efectivă a dreptului la vot”.

Precizăm că modul de dobândire a mandatului de către fiecare parlamentar este esențial pentru respectarea *principiului reprezentativității*. Ca expresie a acestui principiu, dispozițiile art. 5 din *Legea nr.208/2015* stabilesc că senatorii și deputații se aleg prin scrutin de listă, potrivit *principiului reprezentării proporționale*, numărul de mandate pentru Senat, respectiv pentru Camera Deputaților determinându-se prin raportare la numărul de locuitori al fiecărei circumscripții electorale (un deputat la 73.000 de locuitori, un senator la 168.000 de locuitori), fără ca numărul mandatelor de senator dintr-o circumscripție electorală să fie mai mic de 2, iar cel de deputat, mai mic de 4.

Astfel, ceea ce dă acestui principiu consistență *de facto* este alegerea persoanelor care vor ocupa aceste mandate de către înșiși cetățenii pentru care acestea au fost create și anume cei care au domiciliul sau reședința în respectiva circumscripție electorală.

În acest sens, prin decizia menționată, instanța de contencios constituțional a statuat că „atâta vreme cât, potrivit legii în vigoare, (i) *criteriul care stă la baza constituirii circumscripțiilor electorale este domiciliul sau reședința cetățenilor români cu drept de vot dintr-o unitate administrativ-teritorială*, (ii) *numărul de mandate dintr-o circumscripție electorală se determină prin raportare la numărul de locuitori care domiciliază sau au reședința în respectiva unitate administrativ-teritorială*, (iii) *candidații pentru ocuparea acestor mandate au făcut dovada susținerii unui minimum de persoane din numărul total al alegătorilor înscriși în Registrul electoral cu adresa de domiciliu sau*

reședința în circumscripția respectivă, iar (iv) secțiile de votare se organizează în limitele unităților administrativ-teritoriale, deci în limitele circumscripțiilor electorale, Curtea constată că, pentru a respecta un sufragiu universal și egal, dreptul la vot al cetățeanului nu poate fi exercitat decât în limita circumscripției electorale corespunzătoare unității administrativ-teritoriale în care se află domiciliul sau reședința sa. Cu alte cuvinte, alegătorul aflat în altă unitate administrativ-teritorială decât cea unde își are domiciliul poate vota la orice secție de votare, însă condiționat de faptul ca respectiva secție de votare să se afle în cadrul circumscripției electorale unde își are domiciliul sau reședința. De altfel, aceasta era soluția legislativă pe care o consacra legea în forma anterioară modificării. De asemenea, pentru a respecta principiul reprezentativității, Curtea constată că dreptul de a fi ales al cetățeanului nu poate fi exercitat decât prin raportare la persoanele care urmează a fi reprezentate, astfel că un deputat sau un senator poate dobândi mandatul doar ca urmare a întrunirii voturilor cetățenilor care își au domiciliul sau reședința în circumscripția electorală pe care parlamentarul urmează a o reprezenta în forul legislativ”.

În acest context, considerăm că dispozițiile propuse care elimină condiția restrictivă și permit alegătorului aflat în străinătate să voteze în orice secție de votare, independent de circumscripția electorală unde își are domiciliul sau reședința, sunt de natură a înlătura efectele juridice pe care dispozițiile în vigoare le atribuie unor elemente esențiale ale exercitării dreptului de vot și dreptului de a fi ales al cetățeanului (domiciliul sau reședința), cu consecința eludării scopului pentru care au fost înființate circumscripțiile electorale și afectării drepturilor fundamentale consacrate de art. 36 și art. 37 din *Legea fundamentală*⁴.

Având în vedere considerentele menționate, apreciem că inițiatorii trebuie să reanalizeze necesitatea promovării prezentului demers legislativ, inclusiv prin raportare la aspectele de principiu reținute de Curtea Constituțională în jurisprudența sa.

⁴ ART.36

(1) Cetățenii au drept de vot de la vârsta de 18 ani, impliniți până în ziua alegerilor inclusiv.

(2) Nu au drept de vot debilii sau alienații mintal, puși sub interdicție, și nici persoanele condamnate, prin hotărâre judecătorească definitivă, la pierderea drepturilor electorale.

ART.37

(1) Au dreptul de a fi aleși cetățenii cu drept de vot care îndeplinesc condițiile prevăzute în articolul 16 alineatul (3) , dacă nu le este interzisă asocierea în partide politice, potrivit articolului 40 alineatul (3).

(2) Candidații trebuie să fi implinit, până în ziua alegerilor inclusiv, vârsta de cel puțin 23 de ani pentru a fi aleși în Camera Deputaților sau în organele administrației publice locale, vârsta de cel puțin 42 de ani pentru a fi aleși în Senat și vârsta de cel puțin 35 de ani pentru a fi aleși în funcția de Președinte al României.

2. În ceea ce privește pct. 2 din inițiativa legislativă, referitor la abrogarea art. 83 alin. (4) din *Legea nr. 208/2015*, arătăm că sensul acestuia este să completeze și să clarifice dispozițiile alin. (2) al aceluiași articol⁵, care face referire la cetățenii români cu domiciliul în România, care au fost înscrși în Registrul electoral cu adresa de reședință în străinătate.

Astfel, eliminarea alin. (4) ar face inaplicabile prevederile alin. (2).

De asemenea, nu suntem de acord cu abrogarea art. 83 alin. (5) din *Legea nr. 208/2015* care reglementează dreptul unor categorii de cetățeni români, respectiv militarii, polițiștii și personalul civil român din instituțiile sistemului de apărare, ordine publică și siguranță națională trimiși în misiune în teatre de operațiuni din străinătate de a-și exercita dreptul de vot la orice secție de votare constituită în țara în care își desfășoară misiunea, pe baza pașaportului de serviciu.

În ceea ce privește propunerea de modificare a denumirii *Circumscripției electorale nr. 43* pentru cetățenii români cu domiciliul sau reședința în afara țării, considerăm că aceasta ar trebui modificată în întreg textul actului normativ.

3. Referitor la pct. 4 din inițiativa legislativă cu privire la modificarea art. 84 alin. (1) din *Legea nr. 208/2015*, subliniem faptul că sintagma „*de regulă*” din cuprinsul articolului ar genera o lipsă de claritate a dispozițiilor legale, nemaexistând o delimitare a noțiunilor de „*regulă*” și „*excepție*”.

Astfel, art. 84 alin. (1) din *Legea nr. 208/2015* stabilește în mod neechivoc faptul că alegătorii votează numai la secția de votare la care este arondată strada sau localitatea unde își au domiciliul ori reședința.

Prin excepție, în cazul în care, în ziua scrutinului, alegătorii se află în altă unitate administrativ-teritorială din cadrul aceleiași circumscripții electorale, aceștia pot vota la orice secție de votare din cadrul circumscripției electorale unde își au domiciliul sau reședința.

⁵ (2) Cetățenii români cu domiciliul în România, dar care au fost înscrși în Registrul electoral cu adresa de reședință în străinătate, își pot exercita dreptul de vot la secțiile de votare organizate în străinătate în baza unuia dintre următoarele acte de identitate, valabile în ziua votării, însoțite de un document oficial emis de statul străin privind stabilirea reședinței:

- a) cartea de identitate;
- b) cartea electronică de identitate;
- c) cartea de identitate provizorie;
- d) buletinul de identitate;
- e) pașaportul diplomatic;
- f) pașaportul diplomatic electronic;
- g) pașaportul de serviciu;
- h) pașaportul de serviciu electronic;
- i) pașaportul simplu;
- j) pașaportul simplu electronic;
- k) pașaportul simplu temporar.

Considerăm că sintagma „*de regulă*” este superfluă și contravine dispozițiilor *Legii nr. 24/2000*, potrivit cărora textul legislativ trebuie să fie formulat clar, fluent și inteligibil, textul actual al art. 84 alin. (1) stabilind cu claritate regulile aplicabile în materia exercitării dreptului de vot.

4. Sub aspectul conformității cu exigentele constituționale și legale prevăzute de art. 74 alin. (4) din *Constituție* și de *Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările și completările ulterioare*, referitoare la prezentarea propunerilor legislative numai în forma cerută pentru proiectele de lege, semnalăm că, având în vedere că inițiativa legislativă vizează, în realitate, atât modificarea, cât și completarea unor dispoziții din cuprinsul *Legii nr. 208/2015*, apreciem că era necesar ca titlul să fie pus în concordanță cu intenția de reglementare, astfel încât acesta să exprime obiectul reglementării, în acord cu prevederile art. 41 alin. (1) din *Legea nr. 24/2000*⁶.

În mod corelativ, semnalăm că inițiatorii trebuie să aibă în vedere și modificarea părții dispozitive a art. 1.

De asemenea, ținând cont de prevederile art. 47 alin. (3) teza finală⁷ din *Legea nr. 24/2000* și de faptul că inițiativa legislativă cuprinde un singur articol, acesta trebuie redefinit prin utilizarea expresiei „*Articol unic*”.

În plus, pentru exprimarea normativă a intenției de modificare, respectiv de completare a dispozițiilor avute în vedere, precizăm că era necesar să se utilizeze formulările reglementate în cuprinsul art. 59 alin. (2)⁸ și art. 60 alin. (1) din *Legea nr. 24/2000*.

⁶ ART. 41

(1) Titlul actului normativ cuprinde denumirea generică a actului, în funcție de categoria sa juridică și de autoritatea emitentă, precum și obiectul reglementării exprimat sintetic.

⁷ (3) Articolul se exprimă în textul legii prin abrevierea „art.”. Articolele se numerează în continuare, în ordinea din text, de la începutul până la sfârșitul actului normativ, cu cifre arabe. Dacă actul normativ cuprinde un singur articol, acesta se va defini prin expresia „Articol unic”.

⁸ (2) Pentru exprimarea normativă a intenției de modificare a unui act normativ se nominalizează expres textul vizat, cu toate elementele de identificare necesare, iar dispoziția propriu-zisă se formulează utilizându-se sintagma „se modifică și va avea următorul cuprins:”, urmată de redarea noului text.

(1) Completarea actului normativ constă în introducerea unor dispoziții noi, cuprinzând soluții legislative și ipoteze suplimentare, exprimate în texte care se adaugă elementelor structurale existente, prin utilizarea unei formule de exprimare, cum ar fi: „După articolul... se introduce un nou articol..... cu următorul cuprins:”.

III. Punctul de vedere al Guvernului

Parlamentul va decide asupra oportunității adoptării acestei inițiative legislative.

Cu stimă,

Florin-Vasile CÎTU

PRIM-MINISTRU

Doamnei senator Anca Dana DRAGU
Președintele Senatului